

Naem Lijst der adelijke huizen, sloten en kasteelen d:\DeHaen\concept\Naemlyst\Mmnlcomb
 welke gevonden worden in (resp) Het Stigt van Utrecht/ de Heerlijkheid van Overijssel/ het
 Landschap Drente/ het drostampt van Twenthe/ onder het drostampt van Vollenhove
 Manuscript van Abraham de Haen (toeschr.); ca. 205 x 325 mm, 112 bladen; simpele band in aktemap.

De gebouwen worden per gebied alfabetisch behandeld; aanvankelijk 4, later 3 per pagina. Verschillende bladzijden zijn leeg. De aantekening beperkt zich vaak tot de ligging en eventueel de mededeling dat het door C.P. of hemzelf getekend is. Soms is een gebouw op een extra blad ruimer beschreven, alles in het kleine maar regelmatige schrift van De Haan.

... in Het Stigt van Utrecht.

- Aa (Ter) Tusschen de Nieuwer sluis en het Dorp Breukelen een ruinen in / ruige graften, van binnen tot een Boonacker gemaekt, door mij in den / jaere 1725. tweemaal door mij naar 't leven afgeschetst. R.H.
- Abkoude bij het dorp van deezen naem, door mij en C.P. op veelerhande / wijzen en tijden, naer 't leeven meer maelen geschetst.
- Ameliswaert een modern gebouw aan den Krommen Rhijn, in eigendom / aen den Baron van Daelen, deeze heer vertoonde in den jaere 1731. aen C.P. / Eene schilderij van dit heerenhuis in den jare 1672 van zijnen ouden opstal, / en voor het tegenwoordige heerenhuis desselfs grondslag, tegenwoordig / een vierkant Bleekveld met een graft omvangen, voorts aengenaeme / plantagien en wandelweegen, inzonderheid munt het kunstige en lommerijke / Sterrebosch uit, strekkende van den Rhijn tot aan den / wijkzen Wagenweg. men plagt dit huis ook Groenewoude te noemen.
- Ameliswaert (Oud), een grondslag van een Slot, nabij 't voorige geleegeen / word nu klein Ameliswaerd genoemd, een sober huis door C.P. in den / jaere 1731. uitgetekend.
- Amerongen een schoon modern gebouw, bij de kerk van het dorp / Amerongen, 2 minuten boven wijk te Duurstede aen den Rhijn.
- Bavoord 3/4 uurs bezuiden Amersfoort omtrent Leusden en Lokhorst / is wel een regtsgebied, maar geen heeren huis voor zo veel mij bekend is.
- Beverwaert een zwaer kasteel, met twee vierkante torenen, en eenen / ruimen voorburg mede met 4 vierkante torenen, waer onder eene van een / zeer oud gottisch maekzel, door mij in den jaere 1725. afgetekend.
- Berkestein omtrent het huis te Natewisch niet wijd van de Lek-Dijk / tussen Wijk en Amerongen.
- Blaezenburg
- Blikenberg bij het dorp Zijst.
- Boelestein te Maersen aen de Vecht, door mij in den jaere 1723. / uitgetekend.
- Bottestein bij het dorp Vleuten, tussen de kerk en 't huis te Vleuten.
- Broekhuizen bij het dorp Darthuizen, tussen de dorpen Doorn en Leersum.
- Broekhuizen (Oud), bij het dorp Darthuizen geleegeen.
- Baen (Ten) heeft bij Jutfaas geweest.
- Doorn een oud Slot bij het dorp Doorn, tussen Dribergen en Ame/ rongen, in lommer en kreupelbos geleegeen, door mij in den jaere 1725. afgetekend.
- Domselaer een ruiene, omtrent een uur gaens van de Stad Wijk / en het dorp van Overlangbroek, na bij de kerk.
- Drakenborg tussen Eemnes binnen en de Vuursche, een oud heerenhuis, / door mij en C.P. in den jaere 1729. tweesins uitgetekend.
- Draekestein aen het dorp de Vuursche.

Meegebonden blad van Andries Schoemaker

- Denemarken of Demmerik, een dorp gelegen int neder quartier van het sticht / utrecht. Regino prumensius⁷ heeft al van dit / denemarken in of omtrent den Jaere 880 gespro/ ken. toen de noormannen of deinen in dese / landen gevallen waren, heben sij dese plaats na hun vaderland genoemt: welke naam door de tijd ver/ bastart zijnde: nu met de +naam van demmerik word uitge/ sprooken: denemarca. Is hedens daags een seer kleyne streek / lands gelegen tussen de opper vecht en den amstel. die weleer / sonder twijfel wel groot is geweest: als de noormannen voor de twee/ demaal ingevallen syn: nadat sy duyts burg bemagtigt hebben / volgens t verhaal van Regino, den rijn quamen op varen. naderhand / is het een erf goet geweest van een doorlugtig geslaght het welk / van denemarken genoempt wierd. Jacobus 44 ste bisschop van utrecht / is van dat geslaght geweest. de benaming vint men noch dicht by / vinkeveen: tussen utrecht en amsteldam. dit denemarken of demmerik is groot 1127 morgen lands en / word heden genaampt daniel blondels gerecht. In de marge: halmas woordboek 1 deel pag 219 en 224 ¹

Meegebonden blad van Andries Schoemaker

- Domselaar Is een heeren huys gelegen in overlangebroom. / Is van heel wynig aansien, te meer omdat den heer / Schade²: die rooms gesint is: en een van de Bois²fa/ milien is die in het destrich² van overlangebroom woo/ nen in wynig aansien is: het lijd aan de gemene / wegh niet verre van het dorp langbroom gelegen: het heeft zeer wynig / plantagie rondom hem: van vooren aan de wegh over de sloot is / maar een klyn tuyntie: soo groot als het huys breed is ge/ lyk enigins in de aftekening daar van vertoont werd in den jaare / 1728 aldaar getekend.
- Dronkelaer na bij het dorp Keulhorst, omtrent de Eem tussen Amers/ foort en Bunschoten.
- Duurstede anders het huis te Wijk te Duurstede.
- Eem (ten) tegenwoordig vernietigd, heeft gestaen buiten Amersfoord, aen de Eem, / bij de Eembrug.
- Engh (den) een uur westwaert van Utrecht bij het dorp Vleuten.
- Emmikhuizen ten zuidwesten van Renswoude, omtrent den / Emmikhuizer berg en de Rheensche Veenen.
- Eijk (Den) een heerenhuis met een vierkanten Toren, door C.P. in / den jaere 1731. ingetekend, is nabij aen 't huis ter Haer.
- Gasperweerde anders 't huis te Hagestein, een nieuw, maar zeer grof / gebouw, bij het dorp Hagestein, eertijds de stede van Gasparne geheeten / door A.M. voor eenige jaeren uitgetekend.
- Galesloot is bij Jutphaes geleegeen.
- Geerestein bij het vermaaklijk dorp Woudeberg, door mij in den jaere / 1730. in twee afbeeldingen gebracht, behoorde toen aan den heer / Maximiliaan Prinssen van den Aa, heer van Deijl, Deken van St. Jan.
- Gildenburg heeft bij Vreeswijk gestaen.
- Groenestein in Overlangbroom, bij 't Slot Zandenburg.
- Groenewoude in aengenaeme Laenen, in schaduwrijke boschaedjen / bij Woudeberg geleegeen, door mij in den jaere 1730. tweemaal / uitgetekend, behoorde toen, aan den Heer Bartholomeus de Gruiter / in de vroedschap te Utrecht.
- Goije (Ten) wel eer een Slot bij het dorp deezes naams, tussen / Werkhooven en Schalkwijk.
- Gunterstein aen de Vegt, bij Breukelen.
- Gunterstein**
Een Ridderhofstad, aen de Vecht, tegen over / Breukelen, en wel aen de brug van dit welvaerend / dorp: thans een prachtig huis, in 't vierkant op / gemetzeld, en met zijn bassecour, in een ruime / vijver geleegeen, geboud op de grondslaegen van het / oude Slot, door de Fransen verwoest; beide / in onze verzamelingen te vinden.
Dit huis is al bekend omtrent den jaere 1300, zijnde een / Hollands leen, en bezeeten geweest bij 't geslagt van / Gunter, quam omtrent den jaere 1400. aent 't geslagt / van Nijenrode, bij koope, en door een dogter van / deezen huize aen dat van Monninks, en daer uit / aen die van bronnelles, die het te koope stelden, en / was koper de heer Johan van Oldenbarneveld, voor / een Somme van f 21000. in den jaere 1611. Ten / wiens verzoeke dit Slot, een jaer daer na, voor volko/ men Riddermaetig erkend wierd; naderhand is het / aen 't geslagt van Cats gekomen, en voorts aen / Ploos van Amstel; Pouille, en thans aen / welEd: Heere Ferdinand van Collen, oud Burger / meester der Stad Amsterdam.
A:S: geschreevene aenmerkingen nevens een wapenschildje / zijnde drie goude Lelijken op een rood veld.
- Haer een zeer oud slot met zwaere ronde en vierkantige toorenen / in eenen laegen veengrond aan de kleijlanden paelende, ruim twee uren / gaens van Utrecht, tussen Breukelen en Harmelen.
- Ham (Ten) een oud heerenhuis, tussen Vleuten en Hermelen.
- Hardenbroom aan den krommen Rhijn tussen Werkhoven en / Kothen.
- Heemstede bij Jutfaes
- Hermelen bij het dorp van deezen naem, tussen Woerden en Utrecht.
- Hinderstein een zeer oud Slot in Nederlangbroom.
- Horst (Ter) bij Rheenen, agter den Heijneenberg, wel eer ruim / en pragtig, nu bijna geheel verdweenen.
- Klarenberg een ruien agter de Kerk van het dorp ter Aa.
- Kolenberg 3/4 uren van Utrecht aen de Biltse Steen-Straat.
- Kromwijk aen de Vecht, tussen Maarsen en Breukelen, nu tegen/ woordig een Steenbakkerij.

Kroonenburg bij Loenen.

Kroonenburg

Een zeer oud Riddermaetig Huis, in en aen den dorpe van / Loenen, nevens de riviere de Vecht, op den Hollandsen bodem, is / tegenwoordig in eigendom aen de Gravinne Douariere van Moers / en, na de verwoesting door de Fransen in den jaere 1672. alhier aen / gerecht, na den hedendaegsen trant meerendeels herbouwd, en met fraei / lusthoven, visrijke vijvers en digte allées, rondom beheimijnd; die, den / wandelaer door hun aengenaeme groente en vermaekelijk gezicht / verleenen.

Leenbrief van Kroonenburg.

1

Aelbrecht @. doen condt allen lieden, dat wij verliet hebben, oude / verliën met desen Brieve Heeren Jan van Croonenburch onsen Neve / behoudelicken ons, ende eenen ijegelicken sijnen Rechts, alsulcke goe/ de als Heer Willem van Croonenburch sijn Vader, die god genadich sij / van ons te houden plach ende hier na geschreven staen, dat is te weten

Eerste dat huis te Cronenburch, mit allen den goeden en Tienden, als / 't gelegen is in Loenre Kerspel. Item die Botermaete binnen onzen / stede ende Vriheden van Hoerne. Item 't sestig morgen lands gelegen / tot Ouder Aemstel bi den Berge, ende is geheten 't Hoflandt, te / houden van ons ende van onsen Nakomelingen, Heere jan van / Croonenburch voornoemt, ende sinen Nakomelingen tot sulcken Rechte/ ende Lien als hier na geschreven staet; dat is te weten: dat huis / tot Croonenburch ende die goede ende Tienden en Loenre Kerspel te / comen na heeren Jans dood, also verre als hi sonder soen storve, / wittachlich van sinen live gecomen op Heinric sinen broeder of op / sinen susteren, also verre als er Enich leeft wittachlich van heeren / Willem van Croonenburch voernt: gecomen, ende van heeren Jan of / sinen broeder of susteren nederwaert tot eenen rechten Lien. Item / die Botermate, ende die sestich morgen lants ter Ouderaemstel / voort. sal heer jan voirt. houden tot eenen Rechten Lien. / Hier over waeren alle onse Rade ende Mannen; die jonckheer / van Arkel, ende die Heer van Egmonde ende van IJsselsteijn / in Oirconde. gegeven in den Hage op den Negenden dach van / Meerte A^o XCVIJ. den hope van onsen Hove.

2

Heer Jan van Croonenburch geen manlijk oir hebbende, quam / Croonenbruch aen zijnen broeder Willen van Croonenburg; heer Jan / van Croonenburch hadde een eenige dochter, genaemd Joff. Aleidt / Jansdr: van Croonenbruch, die getrouwd was met ..... van der / Werve, waer bij zij hadde Gijsbert Spronk van den Werve en hinPer⁷ afgesn/ van der Werve, besittende de Heerlijkheden van Sluipwijk, Ravens/ berge, die Vroomade, Nuwen grave-koop, Ouden gravenkoop.

3

Copie van het Leen der Hooge Jurisdictie van / Het Hollands Loenen.

Aelbrecht bij Godts genaden Palsgve opten Rhijn, Hertoge / in Beyen: Grave van Henego: van Holland van Zeeland ende / heer van Vrieslant, doen condt allen Luden, dat wij in Tijden / verleeden Heer Willem van Croonenbrugh, dien Godt genadich zij, / gegeeven hadden in de kerspel van Loenen, daer hi doe te Tijden / dat dagelike gerichte in hadde, dat hooge Gerechte van lijve / oude van leeden zijn leven lank, ende na sinen doot op sine / oudste wetachtige Erfgenaemen tot onsen wederseggen, so / hebben wij heer jan van Croonenburch Rijdden, oudste Soon / Heer Willemsz voorsz: die dat huis van Croonenburgh ende / gerechte van Loenen van ons ontfangen heeft te leen als / Leenvolger zijns Vaders voorsz: alsoo veele gracye gedaen / ende hebben hem gegeeven, dat Hoge gerichte in den kerspele / van Loenen, voort mit alle Nutachtig profit ende toe/ behooren te bedienen en te bewaeren, in alle manieren / als 't heer Willem zijn vader voorsz: van ons hielt, ende onse / Brieven inhoudende, die wij den selven Heer Willem den / voorsz. gegeeven hadden. Ende ontbieden ende beveelen onse / Bailluw van Amstelland, die nu is, of namaals wezen / zal, dat hij heer Jan van Croonenburch boven den voorsz / Hooge Gerichte laete gebruiken nustelicken ende frede/ licken in de kerspel voorsz: ende hem dat niet en bewinde, / behoudelicken dat heer Jan boovens in den kerspel onse / ballingen ende vianden niet onthouden en sal na twee / daagen, dat wij ofte onsen Amptluiden hem des sullen / hebben te wecten laeten.

Ontbieden ook alle onse Luiden in den voorsz: Kerspel / geseeten, dat zij Heer jan voorsz: gehorich ende onder / danich zijn in alle saecken daer hij toe gebieden sal, geliken / als sij ons schuldig waeren te doen, of wij voorsz: Hooge / Gerichte aen ons selven hielden; ende wij dan overhorich / of wedersta-dich waren, dat wilden wij aen Hen verhaelen, als / aen den geene, die ons van onse Heerlijheden crencken wilde / Dit zal gedeuren Heer Jan voorsz: leven lanck, ende na sinen / dood sal dat Hooge Gerichte coomen op sijne wetachtige / Erfgenaemen, die 't houden sal tot ons ende onsen Nae/ comelingen wederseggen. In oirconde desen Brief besegelt / mit onse segele, gegeeven in Hage op ten Een en twintigste / dach in Meij, in 't jaer ons Heeren A^o 300. Acht en Negentich.

4

Het verleij van de Hooge Heerlijkheid [Jurisdictie] over het Hollands / Loenen is naderhand omtrent den jaere 1500. den Heeren van / Kroonenburg niet meer opgedreagen, maar onder het Baljuwschap. / van de Loosdrecht geraeckt, waeronder behooren Loenen, Loos/ drecht, Teccoop en Mijnden.

Ende wanneer Antonis van Amstel van Mijnden, Heere van / Kroonenburg, in den jare 1572. zijn eenige zoon overleeden was, was / men in vermoeden, dat dit Rechte Leen van het sloth ende de / Heerlijkheid van Kroonenburg op geene dochters zoude mogen / devolveeren, waerom heer Antonis voort: voor eene somme van / penningen, bij kope van Philips, als grave van Holland, dit / Rechte leen veranderd heeft tot een onversteffelijk erfleen, waer / in deze Hooge Heerlijkheid van Kroonenburg, met derzelver toen / maels onderhoorige goederen, beschreeven staet als volgt.

Het huis en sloth van Croonenburgh mitten landen, cingelen, / Boomgaerden ende wallen, om denselven huizen ende slothen gelegen, / groot sijnde vijff morgen landts, nogh vierentwintich morgen, daer / onder de voorsz. vijff morgen mede begreepen zijn, blijft negentien / morgen, die bevonden worden meest onlandt te weesen. Item Acht / zaten landts, houdende 't saemen honderd ses morgen landts. Item de Thiensen, Thijnsen ende staende renten op landen en huijsen, / die wage ende wintmolen, die Swaenderije in de Riviere van de Vecht / aldaer, visserije in de grachten van den huijze Croonenburgh, mids/ gaders de gifte van Pastorije ende Costerije; de hooge Heerlijkheid / op ten voorsz: huijse ende Sloth van Croonenburgh, ende op de vijff / morgen, daer omme gelegen, het verheffen van twee achter-

- Niënrode aen de Vecht, tussen Breukelen en Maersen,
- Niënstein niet wijd van Hagestein.
- Nijveld een vervallen heerenhuis aan den Ouden Rhijn tussen Utrecht / en Harmelen.
- Oostwaert heden een groot steenen Boerenhuis, aan de Vecht, tussen / de dorpen Maarsen en Zuilen, hebbende zeer zwaere muuren, / kelders en andere overblijfselen van oudheid.
- Oud, aa gemeenlijk Oudaen gezegd, aan de Vecht, tussen Breukelen / en Maersen, in den jaere 1723. door mij uitgetekend.
- Oudegein een adelijk huis tussen Jutfaes en Vreeswijk, leggende als / in een driehoek met Vianen en IJsselstein, hier plagt wel eer / den Snoijen te staen.
- Overdevecht is een Stamhuis geweest van een geslagt 't welk deezen / naem plagt te voeren.
- Plettenburg een zeer sierlijk huis te Jutfaes, in hoog ge/ boomte gelegen.
- Pijnenburg een vernieuwd heeren landhuis, aen de Pijnenborger / grift, een half uur Oostwaerds van de Vuursche.
- Oudaen Aan het zandpad boven Breukelen, van vooren aen / een hangend torentje tussen twee gevels kennelijk, / zegt Lud: Smids in zijn Schatkamer³; en zegenpralende Vegt⁴. dit adelijk huis is leenroerig aen den gestigte van / Utrecht. het geslagt dat men om de overeenkomst / van 't wapen, zijnde een rood borgoens kruis op een goud / veld, uit den huize van Loenersloot afkomstig oordeeld, / was al bekend in den jare 1350. Vijftig jaeren waer / na een erfdogter van Oudaen dit goed ten huwelijk / bragt aen Ernst Taets, wiens zoons zoon Dirk Taets / den naem van Oudaen aengenoomen heeft; Hij was / A° 1441. hoofdschout van Utrecht, dog quam zonder / Mannelijke erfgenamen te sterven, dus wierd zijne dogter / Cornelia van Oudaen, erfgenaeme, en bragt / deeze goederen ten huwelijk voor den jaere 1426. aen / Frederik van Draekenburg, in welker geslagt / dezelve gebleeven zijn tot dat Jozijne van draekenburg / die door huwelijk bragt aen Dirk van Zuilen. / welke stam niet lang in bezit schijnt gebleeven te zijn, / overmits het in de jaere 1536 voor Riddermatig, / en jan van Duvendoerde, als bezitter bekend staet. / Naderhand is het huis Oudaen verkoft aen Fransois / van Sneek, Wijnkooper, wiens oudste dogter, Maria / van Sneek, deze goederen ten huwelijk bragte aen / Daniël van Weede, Raedsheer in den hove / van Utrecht. dog zij, kinderloos, zo 't schijnt, overleeden, / is de heerlijkheid gekomen op haer zuster Joanna / van Sneek, gehuwd aen Jacob van den Burg, / In welk geslagt het mede niet lang bleeff; want / drie broeders, haer zoonen, of zoons zoonen, kinderloos / overlijdende, lieten Oudaen na aen een zuster, / Maria van den Burg, die in huwelijk tradt met / Philibert de Clercq, Burggraaf van Clercq-Wissocq, / heere van Boningues, Wieze, Oudaen, Soestbergen etc. A:S: geschreevene aenmerkingen, nevens 't bovenmelde wapenschildje.
- Randenbroek even buiten Amersfoord, aen den weg naer den Heiligen/ berg in ongemeen schilderachtig lommer, en rijzig geboomte geleegeen, / in de jaere 1729. door mij en C.P. uitgetekend.
- Renswoude bij het dorp van deezen naem, drie uren Noordwaerts van Rheenen / op de Gelderse grenzen bij Scherpenzeel.
- Rhijnenburg een oud adelijk huis in 't Nedereijnde van Jutfaes, niet wijd / van IJsselstein.
- Rhijnenstein of de Nes, mede in 't Nedereijnde van Jutfaes, tussen 't / gemelde dorp en Rhijnenburg.
- Rhijnestein een oud heerenhuis te Kothen aan den Krommen / Rhijn tussen Werkhoven en Wijk te Duurstede, door C.P. in / den jaere 1728. uitgetekend.
- Rhijnhuizen 't Huis te Rhijn, of 't huis te Jutfaes geheeten. / Een vierkant gebouw, niet zeer oud, in 't water, bij de brug van het / dorp Jutfaes.
- Rhijnouwe een oud heerenhuis aen den Krommen Rhijn, tussen Bunnik / en Ameliswaerd, door mij in den jaere 1725. uitgetekend.
- Rijzenborg aen de Langbroekervaert, niet verre van Odijk / door mij in den jaere 1725. tweesins uitgetekend.
- Ringendorch Schijnt een adelijk huis geweest te zijn in het Sticht / Utrecht, en geleegeen te hebben, digt onder de muuren / van de stat Utrecht; op wiens grond de eerste Land-kom- / mandeur der Teutonische Order, een huis gebouwd heeft, / want bij Mattheaüs, in fundatt: et Fatis Ecclesiarum⁵ / pag: 570 worden deeze woorden uit eene Oude Kronijke / aengehaeld: / *doe wierd dan een Commandeur van der / Duijtscher Oirden van den Muster van Duijtsland / gevent, geheten, Heer Antonis van Prinshagen ..... / Ende deze timmerde op Heeren Zweders goed van / Ringendorch, buten by den Stad van Utrecht, aen / die westzijde van dat Oude Kerkhof, daer Sinte / Gertruden Kerk plach te staen, een sij binnen / den Stadt geset wert. Ende hij timmerde daer / een Convent van den duijtschen Oirden, en hij bleef een / Commandeur sijn leven lanck. Ende hij hielt / dair mit syn Heeren een goet Oirdelyck leven. Ende / dit was begonnen te tijmmeren in 't jaer ons Heeren / MCC. ende XXXII etc... ..* Toen Willem de Vierde, grave van Holland, Utrecht / belegert hadde, was hij met een aanzienlyk gevolg in / dit Convent gehuisvest, maer die van de Stad leiden er / een groot deel van aen kolen; en toen de Graaf 't beleg / opgebrooken had, wierdt het overgebleevene geheelyk / afgebroken, en 't Convent der

- Duitsche Ridders binnen / de stad herbouwd, gelyk het daer nu noch te zien is.
- Rodestein in Eigendom aen den Heere Houthorst te Utrecht, legt in / Nederlangbroek, omtrent Molenstein, door mij in den jaere 1725. uitgetekend.
- Rojestein bij Amerongen, en 't huis Wajestein.
- Rumelaer zuidwaerd en niet verre van Woudenberg.
- Ruwiel door de Fransen in den jaere 1642 verwoest, is nu een / puinhoop, niet verre van Breukelen.
- Tienhoven bij Loosdrecht en Westbroek.
- Toutenburg bij St Maertensdijk.
- Schalkwijk agter de kerk van het dorp Schalkwijk tussen Houten / en Kuilenburg, door mij in den jaere 1727. uitgetekend.
- Schonauwe een oud heerenhuis, niet wijd van Schalkwijk.
- Snaefburg een zeer oud huis, agter de kerk van het dorp Maersen / door mij in den jaere 1729. uitgetekend.
- Sterkenburg een oud kasteel, met een hoogen, zwaeren en / ronden tooren, aen de Langbroekervaert, niet ver van / Beverwaerd, in Eygendom A^o 1725. aen den Heer van Houdringen / te Utrecht, door mij, in 't gemelde jaer tweesins uitgetekend.
- Sturmerdijk een oud huis tussen Jutfaes en Heemstede, bij het huis / Wijnstein.
- Meer, Ter in Maersen. Ter Meer ook wel Zuilenburg of 't huis te / Maersen genoemd, is geleegeen aen den Vegtstroom, / bij de kerk van Maersen, tegenwoordig, om zijne / pragtigen bouwstand, en Koninklijke hof-cieraeden, / met allen regt den naem van een Pallijs over-/ waerdig. Het oude Slot, welks afbeelding in onze verzameling, / nevens die van het tegenwoordige vorstelijk landpaleijs / te beschouwen is, is leenroerig aen het Sticht van / Utrecht was kort voor den jaere 1527. gebouwd, door heer / Steven van Zuilen van Nyveld, meester van de duitze / orde, volgens getuigenis van Lamb: Hortensius de Rebus / ultrajectinis Lib: III°. Waer van beneeden breeder, / maer door den Fransen in den jaere 1672. verwoest. / Lang zijn deeze goederen bezeeten bij 't geslagt van / ter Meer, 't zij deezen hunnen naem van dit huis / of dat den naem van 't geslagt bekomen hebben, / althans het is uit deeze familie bij koope overgegaen, / in den jaere 1514 aen Steven van Zuilen van Nyveld / voornoemd. In den jaere 1546. wierd het door den land Kommandeur / Aelbrecht van Egmond verkoft aen Antonij van / Abkoude van Merthen, uit dit geslagt quam / het aen de Zoudenbalgen, en van deeze aen die / van Vladeracque, uit dezen huize aen dat van / Kok van Opijnen, toen aen de stamme van / van Gent, en laetstelijk aen de Lokhorsten, / gelijk tegenwoordig de heer Vincent Maximiliaen / van Lokhorst, heere van Ter meer in Maersen. / A:S: geschrevene aenmerkingen, nevens een wapenschildje, / zijnde drie zilveren plompeblaeden op een rood veld.
- Veen is een huis bij het dorp Blaeuw-Kapel.
- Vliet tussen Vianen en IJsselstein, bij het dorp Kapel, omtrent de Lek.
- Vleuten bij het dorp van deezen naem anderhalf uur westwaerts / van Utrecht.
- Voorn een cierlijk heerenhuis, aen den Ouden Rhijn 3/4 uurs van / Utrecht.
- Vossestein aen de Goijse Weteringe, bij Maersbergen en klein / Geerestein een half uur westwaerts van Doorn. / is ten eenemaal weg.
- Vredenburg heeft binnen utrecht geweest.
- Vredeland aen de Vecht, tussen Loenen en Nigtevegt, of den berg.
- Vroonestein een Oud Heerenhuis, tussen Jutfaes en / Rhijnstein.
- Vuilkoop in Schalkwijk.
- Walenburg in Over Langbroek, bij het huis Zandenborg.
- Waeijestein te Amerongen.
- Weerdestein bij Kothen, omtrent den Krommen Rhijn.
- Weide (ter) 't hof ter Weide, volgens Vissers Kaert van 't Sticht. / bij het huis den Eng.
- Woudenberg bij het vermaekelijke dorp van deeze naem, tussen / Amersvoort en Rhenen, 2 uuren van de eerstge-
noemde Stad, / plagt voor eenige jaeren, nog eenige overblijfselen te hebben omtrent / de kerk van Woudenberg, maer tegenwoordig geheel verdweenen.

Wulven	is gelegen terzijde de Lustplaets Heemstede, dit huis bewaere ik / in een fraeie Tekening van Rochman; maer nog een ander huis Oud / Wulven genoemd, vind ik aen den weijesen Dijk, agter de gemelde Lust/ plaets Heemstede, welk laetste, ook door C.P. in den jaere 1729. uitge/ tekend is, gelijk ik het zelve gezien hebbe, A° 1730. in 't voorbijrijden, / trekkende toen naer 's Hertogenbosch.
Wijnestein	bij Jutfaes, tussen de Huizen Plettenburg en Stur / merdijk.
Zandenborg	in Overlangbroek, niet wijd van Nederlangbroeksche / kerk.
Zuilen	aen de Vecht tussen Utrecht en Maersen.
Zuilenburg	bij de kerk van Overlangbroek.
Zuilestein	in ruime en regelmaetige Plantadiën gelegen / tussen Amerongen en Leersum, behalven de 26. printjes die / van dit huis en hof uitgegeeven zijn, in den jaere 1730. door C.P. / in fraeie stand afgeschetst.
Zeist	Het vorstelijke huis, in ruime en Koninglijke omplantingen / gelegen, van den Graaf van Nassau-Odijk bij het dorp Zeijst / tussen den Bilt en Driebergen.

Zuilen

Een Cierlijk Slot met vijf torentjes, bemurd voorpleijn, / steene voorpoort en twee bruggen, voorts boomrijke / laenen, heldere vijvers, en aengenaeme plantadiën, / geleege aen de riviere de Vecht, bijna een mijl van / de aertsbiskoplijke Stad Utrecht, agter het dorp / en de kerke van Zuilen, in de nevensgaende afbeeldingen / duidelijker te beschouwen.

De Stichtinge van dit Slot word gesteld omtren den / jaere 1300. ende quam door houwelijk van Eleonora / van Zuilen aen den huize van Borselen omtrent het / jaer 1335. ende na doode van Heer Floris, op zijnen / zoon, den berugten Frank van Borselen, Ridder van / 't gulde Vlies, grave van Oostervart, en laetsten Echt/ genoot van de ongelukkige Beijervorstin Jacoba, hout/ vesterinne van Holland. Maer door 't kinderloos / overlijden van gemelden heer Frank van Borselen / in den jaere 1470. verstierf deze heerlijkheid, op zijne eenige / zuster Helionora van Borselen die ze weder naliet / aen haer dochter Elisabeth van Buuren, en deze / wederom aen haeren zoon Jasper van Kuilenburg, / Dewelke A° 1504. zonder kinderen overlijdende, / behalven een dogter, Cornelia genoemd, zo bragt / deeze dit casteel ten huwelyk aen Antonis de / Lalaing graeve van Rennenberg, wegens dit / huis, in de jaere 1537. onder de Ridderschap / van 't Sticht bekend, zijne nakomelingen / verkoften dit huis aen Gaspar Guinijet, en / deeze wederom aen Adam van Lokorst, / wiens dochter het door huwelyk overbracht aen / 't geslagt van Rheede, en eene dogter uit / dit huis, wederom aen die van Tuijl van / Serooskerke, uit welk adelijk geslagt de / heer Rijnaud Gerard van Tuil van Serooskerken / Canonik ten capitele van St Jan, midsgaders / gedeputeerde ter finantie wegens 't eerste lid / der Staeten van Utrecht, het zelve jongstleeden / bezeeten heeft, en tegenwoordig de hoogwelgeb: / Heer Diderik Jacob van Tuijl van Serooskerke, / in den jare 1729. daer mede beleend.

Deeze heerlijkheid plagt leenroerig te zijn aen / de abdije van Oostbroek, dan nu van dat leenregt / ontslaegen, en tot een leen van 't Sticht Utrecht / gemaekt. A:S: geschreevene aenmerkingen.

Daer is zeer lang getwist, over 't bezit dezes / casteels, tussen die van Lalaing en 't huis van / Egmond, tot dat eindelijk Lamorael van Egmond / al zijn regt op deeze goederen afstond aen zijnen / neeve Antonis de Lalaing

Overijssel onder het Drostamp van Salland.

- Aeswijn** een Stamhuis van 't Geslagte van Aeswijn / ofte het huis te Gramsbergen; bezeten door die van / Aeswijn, en na de bezitteren dus genoemd; is gelegen / in de buurschap Gramsbergen, tussen den Hardenberg en Coevorden.
- Anem** aen den Yseldijk tussen Wijhe en Windshein, / schuin tegen over Vorchten, 't is van weinig aanzien, gelijk / de afbeeldinge door C.P. in den jaere 1730. gedaen, en in onze / verzamelingen te vinden, aenwijst.
- Akkerstein** of beter Arkelstein, na biskop / Johan van Arkel aldus genoemd, die in den jaere 1360. dit / kasteel heeft doen bouwen, het is tegenwoordig geheel / vervallen; leggende aen de Schipbeeke, niet verre van / het dorp Bathmen, op de grenzen van Zutven. / In den jaere 1381. heeft Floris van Wevelichoven, bisschop / van Utrecht, daags na St. Renuguis dag, bij bezegelde / brieven, aen de drie Overstigtse steden Campen, Deventer / en Zwol, belooft geen kastelein op dit huis te zullen aen/ stellen, dan die in eene der gemelde drie Steden burger / ware; na dat de biskop dit kasteel werderom aen het / Stigt gebragt hadde, en verders heeft hij den kastelein / bevel gegeven, om, ingevalle hij Bisschop quaaam te / overlijden, of elders verplaatst wierde, dit huis aen / de drie genoemde Steden, ten haeren aenmaeninge, als / tot Stichts behoefte, en daer aen behoorende, weder over / te leveren.
A° 1510 geduurende de oorlog van Utrecht met Gelderland / hadden de Geldersen deezen burg bemagtigd, en er bezetting op/ gelegd, maar Bisschop Frederik van Baden, bragt er eenig / krijgsvolk voor, die het wederom ten behoefte des biskops / innamen. Egter hebben de Geldersen, Elf jaeren laeter, / dit vaste huis weder met geweld in hunne magt gekreegen.
- Arendshorst** aen de Vegt bij Ommen, op de postweg van Zwolle / na den hardenberg; is ten eenenmael weg, op het goed staet een / slegt Boerenhuis, door mij en C.P. in den jaere 1732, om nog eenigsins / de gedagtenis te bewaeren uitgetekend.
- Averbergen** in het dorp Olst niet verre van den IJssel, tussen / Deventer en Zwolle, door C.P. in den jaere 1732. uitgetekend en / in onze verzamelingen te vinden.
- Azoelen** een groen begroeide, en nu fraei beplante puinhoop / in de plantadien van 't huis Menningshave gelegen, door mij / in den jaere 1732. uitgetekend.
Floris van Wevelichoven heeft Azoelen ingenomen, en verwoest, / door de drie Overijsselse Steden geholpen; nevens de huizen Laen, / Ter Molen, nu Schuilenburg en Garner; vermits de burgzaten / dezer huizen, te roof en te buit leefden; land en wegen onveilig / en de burgten tot schadelijke roofspelonken maakten.
- Beerse** aen de Vecht tussen Ommen en Hardenberg.
- Berg Ten** bij het huis te Rechteren.
- Bergentheim** aen den buurschap van deezen naem, / niet verre van de Vecht tussen Ommen en Hardenberg / schuin tegen over het dorp en huis Heemse.
- Boekhorst** bij het dorp Zallik, aen den IJsseldijk, op / de Veluwse zijde. Een overoud slot, zwaer van muurwerk / en in een diepen graft gelegen; maer met hoog geboomte / ruige laenen, en schaduwrijke wandeldreeven omringd, / daer geen vrugtbare groenakkers op de zandige heijgrond / nog klaverrijke wijden en grazige uitterwaarden aen ontbree/ ken; door mij in den jaere 1729. in twee en door C.P. / een jaer daarna in één gezigt gebragt; alle in onze verzamelingen te vinden.
Onder dit kasteel behooren verscheide aanzienlijke Goederen / als voor het eerst de heerlijkheid en daeglijks regt van den dorpe / van Zallik; mede in onze verzameling te vinden; met de / aenstelling van Predikant, Schout, Burgemeesters, kosten / en alle andere dorp ampten; voorts het regt van verschrijving / in de Ridderschap dezes landschaps; privative jagt; midsgaders / uitneemende visscherijen in den IJssel. Zes boeren Erven; met / eenige Tienden en Tinsen; ook de boerschap Veecaten, aen / den IJssel, onder Wilsum geleege; en andere heerlijke goede/ ren meer.
Johan van Boukhorst timmerde in den jaere 1391. dit Slot / met toestemminge des Bisschops van Utrecht; en der drie Over/ IJsselsche Steden; belovende, uit dit zijn Slot, den Bisschop / nogte gemelde Steden ooit te zullen beschadigen of nadeel / doen; en het niet met nieuwe graften of muuren, als / op hun goevinden te zullen sterken.
In den jaere 1505 heeft Arent van Boekhorst; verschil heb/ bende met zijnen broeder Johan, over de deeling hunner ouder/ lijke nagelaeten goederen, dit huis johan van Boekhorst ont/ weldigd; als sustineerende het meeste recht tot deze heer/ lijke goederen te hebben; maer die van Campen, door de / Steden Deventer en Zwolle geholpen, belegerden deezen burg / en noodzaakten Arent van Boukhorst met verdrag dezelve / aen hen op te geeven; onder beding dat de Stad Kampen hem / volkomen genoeg en voldoening zoude bezorgen, in 't geene / hij op zijn broeder te vorderen hadde; 't welk die van Campen / wel aengenomen hebben; maer egter nooit volbragt.
In 't jaer 1524. op S^t: Bartholomeusdag hebben de Geldersen / dit Slot ingenoomen.
In den jaere 1609. was Johan Sloet, drossaerd van Vollenhove / hoove van Boekhorst en Zallige; dewelke als gedeputeerde / wegens Overijssel ter Generaliteijt het berugte twaelf / jaerig bestand ondertekend heeft.
- Boksbergen** een groot uur gaens noordwaerds van de stad / Deventer, ter zijden den rijdweg op Zwolle; is een ruim / en groot Slot; met verscheide opgaende gevels, na den ouden / Overijsselsen boutrant; in ruime graften en ruige boom/ gaerden gelegen. Door C.P. in den jaere 1730. uitgebeeld / na 't leven en in onze verzamelingen te vinden.

De burgers der Drie Overijsselsche hoofdsteden, geholpen / door die van Hasselt en 't gelderse stedeken Hattem, hebben / in den jaere 1587. den 6. en 7. van herfstmaend, Boksbergen / belegerd en ingeslooten; zij, met eenige krijgsknegten versterkt, / hebben dit vaste huis gedwongen tot eene overgaef, op / genade en ongenade; daer lagen toenmaels Twee en / ting knegten binnen; dewelken in de omleggende / gewesten zeer ongenadig huishielden, met rooven en / branden, en allen bedenkelijken moedwille bedreeven; / van deeze wierden er Negentien door de Deventerse / burgers gevangen genoomen en naer Deventer ter straffe / gebragt; waerop de beleggers dit kasteel den negenden dag / van herfstmaend in vlamme zetteden.

- Borgel een buurtje, even buiten Deventer, waer / bij een aedelijk huis gelegen is.
- Borg Ter een ruine of puinhoop van een heerenhuis / buiten Zwolle op 't Zwarte Water aen den mond van de / rivier den Vecht.
- Boscamp door C.P. in den jaere 1732. uitgetekend, is / bij Olst tussen Deventer en Zwolle geleegeen; heeft niet / veel bijzonders, als dat in eene der vleugelen van 't huis / een Roomsche Kerk gehouden word.
- Breedenhorst bij het dorp Heinoo, tussen Zwolle en Raelte.
- Dam Ten is gelegen te Hellendoorn.
- Dingshof door C.P. in den jaere 1730. uitgetekend, / is van niet veel aenzien, en nabij Olst gelegen.
- Doorn een heerenhuis in 't Schoutampt van Hasselt aen / de Vecht; ik heb het in den jaere 1729. uitgetekend; 't huis / zelve is niet zeer oud, en van geen grooten omtrek; maer / de bossen en laenen, van zwaere eikenboomen, waarmede dit / huis omheind is, munten weer zo veel te heerlijker uit, / door de aengenaeme Wandelingen en uitzichten die zij / verschaffen.
- Dotekom wordt in sommige land kaerten als een / heerenhuis uitgedrukt; tot Wilsum op den veluwsen / bodem tegen over Olst; in de jaere 1732. heb ik / nevens C.P. dit Wilsum uitgetekend; zijnde een toren van / een capel, daer niet in gepredikt, maar met klokken over / de dooden geluid word.
- Egede een klein herenhuis, maer zeer vermakelijk aan de / Regge, niet verre van het dorp ten ham gelegen. Ik hebbe in den jaere 1732. dit huis gezien en uitgetekend / worden aldaer door den heere Antoni Adolf B. van haersolte / heere van Egede, en commandeur van Filipine, treffelijk en / vriendelijk ten maeltijd onthaeld.
- Eerde een pragtig modern landkasteel, van den Baron / van Palland; in 't midden van hey en veengronden niet / verre van Ommen geleegeen; met ruime nieuw aangelegde / beplantingen versierd, in 't jaar 1732 door mij en C.P. afgeschetst.
Men vind van dit huis te Eerde, veel gewagd bij de Stichtse en / Overijsselsche Kronijkschrijveren; want Everard van Eijen, een / magtig edelman, had dit casteel van Eerde, in den Kerspillen van / Ommen, zeer vast en sterk gebouwd van hout ende van steen; en zich / op dezen zijnen onwinbaren burg vertrouwende; matigde zich veel / rechts en eigendoms aen over bossen, en onderdaenen, die, zo gezegd word / den Biskop eigen en onderworpen waeren; plaegende ondertussen 't / platte land van Salland met rooven en vrijbuiten; en sleepte alles na / zijn sterke vesting Eerden; Biskop Floris van Wevelichoven; telkens / hier over met klagten en smeecken om hulp aen boord gevallen zijnde; besloot / deezen moedwil te keeren, verdroeg met de Overstichtse hoofdsteden; / Kampen uitgezonderd, dat zich dezer zaken niet wilde bemoeien; / om dezen Evert van Eyen zijne baldadighede te verleeren; de heeren / van Egmond, en van IJselstein, met den jonker va Arkel, en een / groot getal Ridderen en knegten, ondersteunden den Biskop, en quamen / in de jaere 1380. op den Feestdag van ' Kruisvindinge voor dit / Sterke Roofkasteel; men had er een blijde voor, die wel dertienhonderd / ponden steen teffens uitwierp; de groote steenbussen, zegt de / vertaler van Beka, daer men mede schoot; en stormde en / rammeide met allen magt; en bedenkelijk oorlogsgereedschap; / maer zonder vrucht; want stijle en balken, zo dik als molen/standers, en digt bij den anderen in 't verband geschikt, wisten van / buigen nog beeven; de steene klooten sprongen er als kaetsballen / weer van te rugge; schoon de steene muuren door gedurig / werpen, en onophoudelijk werpen, en schieten zeer gehavend / en gerampeneerd wierden; vijf weeken lang duurde dit beleg.
Bij de bezettingen, door hongre mogelijk gedwongen, en ziende / dat Evert van Eijen, hen geen ontzet, 't geen hij beloofd hadde, toe/ schikte, maakten verdrag met den biskop, en gaven 't huis op, / onder beding van lijfsgenade. Dit geschiedde drie dagen na het / feest van Bonifacius; Toen liet de Bisschop 't casteel ter / nederwerpen; maer men verhaalt, dat de balken, en stijlen mids/ gaders 't overige houtwerk, zo sterk en kunstig in een gewrocht, / daer benevens zo hard van stoffe waeren, dat alle moeite, vergeefs / was, om het te kunnen sloopen; derhalve stak men er / de vlamme in; en de kronijkschrijvers getuigen, dat het houtwerk / van dit magtige Slot een geheele maand lang brandde eer 't / vergaan was; dog Evert van Eijen, wierdt naderhand nog in / 's Bisschops genade aengenomen.
- Garner een heerenhuis, bij het ruime dorp Dalfsen, rondom / in vermaekelijke bouwlanden gelegen. door mij in den jaere / 1729. uitgetekend.
- Gelder of ten Gelder, ook wel op Gelden genoemt, is gelegen / bij het dorp Wijhe tussen Deventer en Zwolle. door C.P. in den / jaere 1734. uitgetekend, en in onze verzamelingen te vinden.
- Glinthuis in de boerschap Genne agter 't huis te Doorn. ik / bezag desselfs grond, dewelke niet anders als een langwerpige aerd / heuvel is, in de jaere 1729, waarvan niets kennelijks af te te/ kenen was, zijnde; zo men mij onderrichtte; dit huis in den / fransen oorlog verwoest.

- Gramsbergen in de jaere 1522. door de Geldersen / ingenoomen. het legt na bij 't huis of buurschap Aeswijn / tussen Covorden en Hardenberg, zie ondertussen boven op / Aeswijn.
- Meegebonden blad van Andries Schoemaker*
- Ham of inden Ham een dorp gelegen inde provincie / van over issel onder het drostamp van Zal/ land voor de reformatie was al hier een paroc/ hiekerk dewelke op de naam van Maria ingewijd / en de proost van de pieterskerk te utrecht had het recht om den pastoor te / benoemen. drie vicarijen waren er in dese kerk als 1 van de heylige maagd ma/ ria: 2 van Anna, 3 van antonius. dese vikaryen hadden ider haar byson/ deze vicarissen en moesten soo wel missen doen opde geordineerde dagen / als by de stichting bedongen was doch na t afschaffen van de roomse / godsdienst in deze lande: is hun kerk aan den gereformeerden predikant / gegeven de welke met zyn kerk onder het Classis van Zwoll staat. [In de marge: 'groot algemeen woordboek 5 deel pag 33'⁷ en 'outhyt en gestichten van deventer 2 dl pag 293]⁸.
- Haer of ter Hear, is een oud heerenhuis bij het dorp Lang/ voorde tussen Dventer en Olst; in den jaere 1732. door C.P. / uitgetekend, en in onze beschrijving en afbeelding der aedelijke / huizen van Overijsel te vinden.
- Haerst een treffelijk heerenhuis, door mij in den jaere 1729. / in twee gezigten gebragt; is in eygendom aan den jongen vrijheer / van haersolte tot Tautenburg. dit adelijk slot vertoond / zig een groot uur gaens van de Stad Zwolle; op den weg naar / Hasselt, niet verre van 't huis te Doorn en de Vecht.
- Hagenvoorde aen de Nië Weteringe tussen Raalte / en Wijhe.
- Hardenberg tegenwoordig een open Vlek aen de Vecht, / tussen Ommen en Kovorden, is zeer oud; en heeft ook eene Kerk / wiens zonderlinge toren van zeer grove steenen opgemetzeld, eenen / hoogen ouderdom te kennen geeft. zie de antiquiteiten van Drenth⁹
Hier plagten de bisschoppen van Utrecht, een zwaer en oud kasteel / te hebben; daer zij veelmaelen gewoon waeren hun verblijf te houden / weshalven het van eenen grooten omtrek was; zijne poorten, torens / en voorburgen besloegen een ruime plaats; men had hier ook / des bisschops paerdestellingen, die al mede ruim en wijd uit/ geboud waeren.
Verscheide aenmerkelijke zaeken zijn op dit huis gebeurd, als / onder anderen, dat in den jaere 1393 alhier een zoen getroffen / wierdt, tussen Floris van Wevelikhoven, bisschop te Utrecht; nevens / de drie Overijsselse hoofdsteeden, aen den eenen; en heer / Evert van Ulft, en zijne helpers, waer onder de Gebroeders, Wolter, / Johan, Goossen en Henrik Hekke; met Rutger, Lubbert, / Gheert, Helmich en Goert van Rhede, aen den anderen kant; / wegens eenen oorlog, dien zij sederd den jaere 1391. tegen gemelden / bisschop gevoerd hadden; die in 't zelve bovengenoemde jaer op St. / Ambrosius dag, op zijn kasteel Hardenberg overleden is.
- Heemse een havezate bij het dorp heemse, digt aen den Hardenberg.
- Herpen een fraai huis, tussen Windsheim en Wijhe, in de buurschap / Herren, rondom in schoon geboomte, en aldus in den jaere 1730. / door C.P. uitgetekend, in onze verzamelingen te vinden.
- Hoerloos een deftig landhuis, bij Hengvorden, tussen Olst / en Deventer, door C.P. in den jaere 1732. uitgetekend, en in ons / tekenkabinet, onder Overijssel te vinden.
- Hofstede met deezen naem vind ik een heerenhuis te Raalte / volgens de Overijsselse land-kaerten.
- Hogenhof
- Hogehuis
- Kamperbeek een fraai Heerenhuis, ten deele oud, en / ten deele nieuw, hebbende een sierlijke zes-kanten toren, door mij / in de jaere 1729. uitgetekend, maer is elders een bekoorlijke / situatie te vinden, hebben landhuizen elders betoverende aenlokzelen / zij zijn hier op Kamperbeek te bekomen. hier vind men lommerrijke / dreeven van honderdjaerige eiken; koele en altoos vlietende beeken, / hier rolt de grijze Vecht, zijne zilvere Wielingen, langs de graezige / oevers zeewaerd aen; en luistert na duizenden van nagtegaelen, / die hem uit de donkere linde dreeven begroeten; waer men de oogen / keert alles heeft hier zijne bekoorlijke uitzigten; de hooge graen/ akkers met goude korenaeren of hagelwitte Boekweit beladen / verquikken 't gezigt; en voeden de lucht met liefvelijke honinggeur. / hier ziet men de lange hessenkaeren, die onder den last / schijnen te breeken, zwaer bevragt langs den breedten postweg / voortkruien, en met de ijzere wielen diep in 't zand snijden; / en honderd wagens met allerlei leeftocht af en aen rijden, om 't / nabuurig Zwolle, te spijzigen; en lugtig langs de drooge grond / heendraeven; het zij dat ze, ligt geele boter of vers gewrongen / kaezen; bloozende appelen, goudgeele paeren; of koren, vlas en / honing ter markt voeren, of leevende zeevisch, die in de / stad op de breede visbanken nogal spartelen, en den honger / wetten door 't gezigt; steewaerd aen brengen.
- Kollendoorn eene havezate gelegen bij den Hardenberg; / volgens 't billet der verkooping van dit huis den 19. oktober / 1731. heeft het verscheide Erven, Landerijen, en Katensteeden; / Bossen en houtgewassen, veenen, en veenenlaegen, jagt en visserij, / Regt van verschrijving in de Ridderschap; midsgaders een Leen/ kamer, daer verscheide leenen aenbehooren.
- Kraenberg een zeer pragtig nieuw opgemaakt gesticht, / een half uur gaens van de Stad Zwolle, bij de Berkmer brugge leggende; / in den jaere 1729. door mij na 't leven uitgetekend.

- Krijtenburg een oud heerenhuis, door C.P. in den jaere 1729. / uitgetekend en in onze verzamelingen te vinden; is gelegen aen / de Soeste weteringe bij het dorp Wijhe en 't huis den Gelder.
- Koerhuis of Kuerhuis is eeven buiten den stad Deventer gelegen / bij de Dortse beek; van ouds geboud, en gediend hebbende tot een Wacht/ huis [welke betekenis ook het woord koerhuis, volgens Kiliaen¹⁰, / te kennen geeft] om den Teuge, zijnde een stadsweide, voor allen / onraed te beschermen; en de Stad te waerschouwen; ten / dien einde, lag er altoos eenige manschap binnen; die met het op/ en neder laeten van eene groote mande die van Deventer bij dag / te kennen gaf, dat er vijand omtrent was; dog bij nacht geschiede / zulks met stooken en branden van vier op de tinne des Wacht torens / tot welk gebruik zeker steenen verwulfsel, in de gedaente van eene / omgekeerden water-emmer, uit het spits opgaende dak des Torens / uitgemetzeld was; gelijk zulks nader te bespeuren is in / zekere afbeelding voor eenige jaeren door den Heere A.M. daer / ter plaatse na 't leven gedaen, en dit koerhuis zeer naeukeurig / verbeeldende; in onze verzameling te beschouwen.
In den jaere 1521. hebben de Geldersen dit koerhuis overweldigd, / de bezettingen doodgeslaegen. Zes jaeren daarna wierden hier verscheide bijeenkomsten tussen / de Gelderse en Stichtse gezanten gehouden tot beslissinge des / oorlogs, dog zonder vrucht.
In het jaer 1611. hebben er Schepenen en Raed der Stad Deventer / Hand², op het Koerhuis bevolen de beek aldaer met vissen te gebruiken / zijne fuiken en Visch korven daer in te zetten, gelijk hij voordien / gewoon was geweest te doen, zonder zich te kreunen aen 't geen / de heer van Dort daertegens mogte onderneemen.
- Laer twee huizen zijn er die deezen naem voeren waer af het / eene genoemd wordt het Oude Laer, 't andere het nieuwe / Laer; wat het Oude Laer aengaet; 't zelve word gemeenlijk, het / Laer van Niebrugge bijgenaemd, gelegen zijnde ter plaetse alwaer / de Regge zijne wateren in de rivier de vecht uitloost; nabij de / Niebrugge. Dit Laer wordt in den jaere 1380. door Floris van Wevelich/ oven biskop van Utrecht, met hulpe der drie Overijsselse Steden / ingenoomen en verwoest; omdat Egbert van Zalm uijt dit Slot / den lande veel schade deet.
Dit oude Laer, ter plaetse gelegen als boven beschreeven is, / is tegenwoordig niet anders als een zeer gering boerenhuis; het / oude gebouw, door den oorlog bijna geheel vervallen, word door des/ selfs bezitteren ten eenemaele gesloopt.
Wat nu aengaet het Nieuwe Laer; dit is aen de vecht tegen / over de stad Ommen geleege; en door mij in den jaere 1732. uitge/ tekend; het is een vierkant Nieuw gebouw, voor omtrent dertig / jaeren daer van den grond af opgebouwd; niet verre van dit huis, / ziet men nog den grondslag en puinhoopen van 't Oude huis 't welk / hier plagt te staen, op een vierkant plein, aen drie zijden met / een watergraft omringt; en weinig jaeren geleeden door den / Eigenaer van dit adelijke goed is doen afbreken; stellende een / Bak en bouwhuis op deze grondslagen in de plaats.
- Langevelds-loo of bij verkortinge Lamsloo, een uur gaens / oostwaerts van Wijhe; bij het dorp Averwolde; tussen Deventer / en Zwolle.
- Leemkuile aen de vecht, bij het dorp Dalfsen, en de huizen / Ruitenburg en Garsen.
- Loonen
- Lustenberg
- Mennekeshave of Mennigeshave, een fraei Landhuis / in het dorp ten Ham; heeft zeer schone Laenen en Singels; ik hebbe / in den jaere 1732. met C.P. dit huis afgetekend.
- Nienhuis aen een watertje, bij de Nieuwe Weteringe, omtrent / het dorp Heinoo, en de huizen Relar en den Vellenaer, tussen Raelte / en de Stad Zwolle.
- Oosterveen een huis; twee uren Noordoostwaerts van Zwolle / midden in veenen en moerassen geleege, op de hoogte van de / Ommerschans.
- Ordib een oud heerenhuis, buiten Zwolle, aen de Vecht, bij / de Benkmer brugge, door mij in den jaere 1729. uitgetekend.
- Ommerschans een groot gevaerte, met vijf bolwerken; en / ruime graften, tegenwoordig van geen gebruik; door mij in den / jare 1732. uitgetekend; anderhalf uur benoorden Ommen; in 't midden / van vaele veenen, en eenzame heide geleege.
Daer boom nog lover groeit nog oogverkwikkend gras,
Daar op de woeste hei geen vie of menschen woonen,
Daer dikwils 't zwarte veen, in brand geraekt en as;
Een schets van Plutoos hof, aen de Acherontshen plas,
En 't aek'lig schimmenhol, natuurlijk kan vertoonen.
- Pol een heerenhuis te Olst bij 't huis Averberge.
- Pothof bij Koevorden, of liever bij Hardenberg, in de buerschap / Aneveld, bij 't huis Kollendoorn.
- Rhaen nabij Hellendoorn, aen de Regge; bij 't huis Egede, / een groot, en zwaar gebouw, door mij en C.P. in den jaere 1732. / in twee gezigten gebragt.
- Rande bij het dorp Diepenveen, niet verre van Deventer / door C.P. in den jaere..... uitgetekend, en in onze verzamelingen / te beschouwen.

- Reelar of ook wel 't Reler genaemd, tussen Raelte en / Heijno, na bij de huizen Nienhuis en den Vellener.
- Rechteren 't Stamhuis den adelijke, en in 's lands geschiedboeken / hoog beroemde familie van Rechteren, met den eernaem / van graeven verheerlijkt, is gelegen twee uren gaens van / Zwolle aen de Vecht, niet verre van het dorp Dalfsen; een treffe/ lijk gestigt, met pragtige zaelen, en ruime vertrekken, na den / hedendaegsen bouw-trant, betimmerd; daer te lande alom beroemd / om desselfs uitnemende plantaedjen, en tuinen; is in onze / verzamelingen op tweederlei wijzen te beschouwen, gelijk ik dit / graeflijke hof in den jaere 1729; na 't leven heb afgebeeld.
Rechteren wierdt in den jaere 1320, een leen van Overijssel; / en door Roederik en Harman van Voorst tot een open huis / des biskops gemaekt.
In den jaere 1361. verbrandden die van Rechteren de voorstad / van Zwolle.
In den jaere 1525. ruimde Karel van Gelder dit huis den bisschop / van Utrecht in, na dat hij 50000. guldens ontfangen hadde; zie / beneden op Diepenheim.
Des jaers daer aen beslooten de Staeten, te Deventer vergaderd, dit / huis te Rechteren van alle sterkte te ontblooten; en het alsdan / den Erfgenaemen over te leveren; uit vreeze dat hertog Karel van / Gelder, die 't oog weder op Overijssel wendde, zich van dit huis ten / nadeele des lands meester maken, en er een veilige schuilplaats / houden mogt; de Gemeente te Deventer hier op met de Stads Raeden / overleggende wat men omtrent deeze zaeke te verrichten hadde, / wilde het ten gronde toe geslegt en vernietigd hebben; hier stelde / de Raed zich tegen, aengezien de Zwollenaers ter goeder trouwe / 't huis te Regteren in hunne bewaringe hadden overgenoomen; dit / viel den 21. September, dag van S^t. Mattheus voor; hoe 't zij, hertog / Karel had des jaers daarna Rechteren weder in zijn macht, en er / sterke bezetting binnen, gelijk ook op den huize van Schuilenburg; die / de Zwollenaers en hunne buuren, uit deze twee Slooten geen / kleenen overlast aendeet.
- Ruitenberg een oud Slot aen de vecht, tussen Zwolle en / Dalfsen, in den jaere 1729. door mij in twee gezigten gebracht.
In den jaere 1328. heeft de graef van Benthem Ruitenburg / toen al een kasteel, te leen uitgegeven; zie hier Den Brief.
[volgt een afschrift van de lange brief, in het latijn gesteld, Datum anno Domini MCCCXXXVIII]
Dies wierd Bisschop Jan van Diest Leenheer van den Rui/ tenberg; waerom ook Evert Hake van Ruitenberg, dit zijn Slot / in den jaere 1389. willende optimmeren, ofte herstellen, bij handschrifte / den Utrechtsen Bisschop, sampt de drie Overijsselse steeden; na / alvorens hunnen toestemminge gewonnen te hebben; belooven moest, / niet alleen den kerkvoogd en de hoofdsteden uit dit zijn vaste / huis niet te zullen beschadigen, nemaer ook het zelve met / geen nieuwe muuren of graften te zullen sterken.
Dezelve belofte en verbintenis moest Frederik van Ruitenberg / in den jaere 1442. met bezegelde brieven van gelijken den Biskop / in de Overijsselse hoofdsteden bevestigen, zowel wegens 't beschadigen / van S' bisschops landen, als nopens 't graven van nieuwe graften, / en maeken van muuren; daer en boven verzekerende, dat alles / en elke bezitter van dit huis na hem, gehouden zoude zijn deze / zelve belofte te doen, binnen twee maenden na dat hem ten / dien einde van den Bisschop of Steden aenschrijving op den / Ruitenberg gedaen zoude wezen.
- Ratink een plaets niet verre van het huis te Dort; behoorende / aen het groote gasthuis der Stad Deventer; alwaer in oude tijden / een Slot plagt te staen; de heer Dumbar in zijn Besch. van Deventer / pag. 443¹¹. is van gedagten dat dit Rattink in de giftbrief van Keizer / Henrik de derde nopens 't graafschap van Ameland; Rathnon genoemd / word; omdat er in een brief van Reinoud van Gelre gesproken wordt van een Domus Lapidea in Ratnon; 't welk zijn E. het zelve als / dit Rattink meent te zijn; dit steene huis is in den jaere 1332. / door die van Deventer tot den grond toe geslegt, volgens een oude / Kameners Rekening van dat jaer.
- Tijen Rhae eene oude edele geslachtsnaem in de Overijsselse Jaerboeken en wapenkaert bekend; ik vinde in de Overijsselse kaerte by Raelte eene plaets of boerschap, Thijenrhæ, of deze edelen hier haar stamhuis of een Slot gehad hebben, is mij niet ten vollen bekend.
- Klooster, Ten, een heerenhuis bij Covorden, wordt ook genoemd / in de Leenbrief van Johan van Bentem, boven, in Schuilenburg / aengehaeld.
- Ter Scheere bij 't huis ten Klooster niet verre van Kovorden.
- Vegterwaard en zeer gemakelijk lusthuis, niet verre van / Dalfsen, aen de zagt vloeiende Vecht, tegenover den Ruitenberg, gelegen; / is mede door mij in den jaere 1729, na 't leeven afgeschetst.
- Vellener, Den, een andelijk huis, omtrent vier uren van / Deventer, tussen de dorpen Raelte en Heijno gelegen.
- Vest een adelijk huis tussen Deventer en Bathmen, niet zeer / aenzienlijk; door C.P. in den jaere 1724. uitgetekend, en in onze verzamelingen / te vinden.
- Voorst buiten de Camper poort der Stad Zwolle, in de Nabuurschap / van Werkenen, aen den weg na Campen; dit huis, door mij in den jaere / 1729. uitgetekend, is van een grooten omtrek; hebbende een ruim woonhuis / en bouwhuis midsgaders een hooge poort aen den den weg, en / zijn uitzigt van vooren, na 't Zwarte Water en Mastebroek, van / agteren over hoge bouwlanden, na den IJssel en Campen.
De heeren van Voorst, zijn van ouds magtige en zeer rijke Edellieden / geweest; veel goederen in deeze landstreeke bezittende; waer op zij stont, / veelmaelen twist en krijg met de bisschoppen gehad hebben; zij bezaten / of matigden zich ten minsten aen het regt van de wind door geheel / Salland; gelijk zulks blijkt uit de vergunning van Floris van Wevelic/ hoven in dato 9 October 1391; aen het klooster van Windsheim, / om eenen windmolen te stellen, daer zij 't zouden goetvinden; zonder / zich met het regt van den heer Van Voorst eenigsins te bekreunen.

- Westerbeek of Westerbeeks sloote, een uur / Noordelijk van Steenwijk bij Vledderen.
- Weede of eigenlijk de Grootte Weede; is eene adellijke / Havezate ten noord-oosten, niet verre van Hasselt.
- Westerveld een ruim en sierlijk Slot; door mij in den jaere / 1729. in twee gezigten gebragt; is een ure gaens noordwaerts / van de Stad Zwolle, aen het Zwarte water; rondom in zwaer / eikengeboomte en vette weilanden gelegen; heeft twee fraaie / zeskante torentjes, of torens, diepe en breede graften, en eenen / ruimen Voorburg, mede rondom in 't water, beslooten in een / hoog opgeworpen wal of singel, om de graften heenegaende; was / toen ik het zag onbewoond; en reeds eenigermate aen 't vervallen.
- Werkeren een schoon, groot Slot; ten meerendeele modern / met een kenlijk torentje, drie quartier ure van de Stad Zwolle / in Mastenbroek zich opdoende, is door C.P. in den jaere 1731 / tweesins afgebeeld, en in onze verzameling te vinden.
- Wezenberg tussen de hoofdsteden Deventer en Zwolle bij / het dorp Averwolde.
- Wingarvelde door C.P. in den jaere 1731. uitgetekend, en in / onze verzamelingen te beschouwen; is een zinnelijk en net / landhuis na bij Olst; berugt om deszelfs kunstig geschoorene / Taxishagen en fraeien bloemhof.
- Windesheim een oud Slot bij het dorp van dezen naem tussen / Deventer en Zwolle, door C.P. 1731. uitgetekend, en mede in / onze verzamelingen te vinden.
- Wittenstein door C.P. in den jaere 1731. afgebeeld en / mede in onze Overijsselse verzamelingen geplaatst, is een / oud adelijk huis, tussen Elburg en Hattum.
- Wolfshagen eene adellijke Havezate in Mastenbroek / tegen over Hasselt.
- Zuidhem een pragtig modern heerenhuis, te Windsheim, / anderhalf uur van Zwolle gelegen, door C.P. in den jaere / 1730. uitgetekend, en in onze verzamelingen geplaatst.

Meegebonden blad van Andries Schoemaker

Zuijthem [gekleurde wapentekening linksboven] een heeren huys in over issel in 't drostampt / van Zalland gelegen. het is een vrye heerlykhyt / leggende rondom in 't geboompt: en een graght / met een vaste brugh: in 't huys: daar wy van de vrouwe van palland / beschonken wierden met een glaasye spaanse wijn: alsoo het voor / de middagh was: en ik haar wederom vereerde met een boekye / de niwe herdrukke kleefse en suyt hollandsche Arcadia¹²: t welk / ons bijde wel geviel: dese mevrouwe al vry bejaard zynde: was seer / vriendelyk: haar soon gelyde ons waar dat we wilde wesen en / bragt ons in een kamer daar boven de schoorsteen een deftig / famielye boogt⁹ stond: verbeeldende: vader: moeder: met 3 soonen / en een dochter: sy klaagde tegens ons wegens een erfenis: die haar / soon (den heer van keppel of t huys te keppel) haar had weten / te ondrayen⁷ waardoor sy met den selve in wat moeyelykhyt / scheen te wesen: doch recommandeerde ons: dat waneer wij aan / dat huys quamen: atyt⁷ haar naam te boodschappen: soo soude dien / heer ons ook alle vrientschap bewysen: doch daar komende von/ den den heer niet thuis te syn: maar wel een onbeleefde tuijn/ man boven den ingang van het huys stond het wapen van pallant / dat aldus is: [gekleurde wapentekening links onder] dit adelyk huys lyt een groot uur / van Zwol en vry na by daar het oude klooster / windesheym gestaan heeft: daar van men noch / het brouwhuis siet staan: 't welk op de letter / W mede aangetekent is.

- Paesloo op de grenzen van Friesland, bij de Oldemarkt / en Blesdijk.
- Rhemenshuizen
- Rollekate een aanzienlijk modern gesticht; door / den Vermaerden bouwmeester Vinkeboom geordineerd, / ligt even buiten Vollenhove, in een zeer aengenaemen / en vrugtbaren oord.
- Rokebosch een modern Landhuis van den Baron / IJsselmuiden van Zwollingerkamp, in Kolderveen door / C.P. in de jaere 1732 uitgetekend.
- Schuilenburg eertijds Ter Molen genoemd, is gelegen aen / 't Riviertje de Regge, niet verre van Hellendoorn, bij den aenvang / van den Hakselen Dijk; door mij in de jaere 1732. / uitgetekend. Was wel een zwaer kasteel; maer in den jaere 1380. door / Floris van Wevelikhoven, Bisschop van Utrecht; met hulpe der / drie Overijsslse hoofdsteden, Deventer, Campen en Zwolle, benevens / de huizen Eerde, garner en Azoelen, overweldigd en verwoest; overmits / de schade en roof, dien 't platte land uit deze Sloten moest lijden, / zo deet ook hertog Karel van Egmond van Gelder uit dit huis, den / Zwolschen, en andere Bisschops onderdanen in den jaere 1527. / veel schade.
- Spijkerbosch tussen Deventer en Zwolle omtrent Wijhe, / behoorde in den jaere 1730. aen Mevrouw ... Krijte; wanneer het ook / door C.P. uitgetekend is; zijnde ook in onze verzamelingen te / vinden.
- Stoutenburg een oud adelijk huis te Wilsum, tegen over / Olst; toen ik in den jaere 1732. de Capel te Wilsum afschetste, had / ik nog geen kennis van dit huis, waer over zie G. Dumbar in de / Besch. van Deventer p. 443¹³.
- Schoonheten een herenhuis gelegen tussen Raelte en / Holten.
- Tautenburg te Vollenhove, een zeer oud / pragtig en ruim Slot, met eenen breedten graft en / hogen aerden wal omringd; is door mij in de jaere / 1729 uitgetekend.

Tweenijhuizen een gering boerenhuis, maer / adellijke havezate bij Vollenhove, door mij in den jaere / 1729 afgeschetst.

Vollenhove 't slot of Oldehuis in de stad Vollenhove is zeer oud en grof van muur werk, ruim en groot van omtrek, met zeer veel zaelen, kamers, kelderwelfselen, holen en kluizen; is de gewoone verblijfplaats der Drostten van Vollenhove; 't legt in eenen zeer diepen gragt, thans vol ruigte en esscheboomen; rondom gaet een hooge aerdewal, strekkende tegen 't kerkhof aen; van vooren ziet het uit over de Zuiderzee, die er bijna tegen aen spoelt; in den jaere 1729 heb ik dit gevaerte op verscheide wijzen uitgetekend.

Westerholt

Zwollingerkamp

Naemlijst der Adellijke Huizen & Havezaten in het Landschap Drenthe.

- Aldengaerde een sierlijk huis in het dingspil of / gerecht van Dieveren, niet verre van Dwingeloo, omtrent de / Havelter Aa, door mij op den 4. Julij des jaers 1734. onder een / stormvlaag van hagel en wind uitgetekend.
- Anloo In het dingspil van Nordeveld, drie uren van / Groningen, heeft een jagthuis van den Prins van Nassau.
- Anse niet verre van Ruinen, bij de Havelter Aa, is een / Oud Heerenhuis, met schoone plantadiën en hoven omheind / op den 4. Julij van den jaere 1732. door mij uitgetekend.
- Aversink of Oversink, in de buurschap Hesselte bij het / dorp Havelte, tussen Steenwijk en Ruinen, door mij op den 1sten Julij / van den jaere 1732. uitgetekend.
- Batinge bij het fraaie dorp Dwingeloo, omtrent de Havelter / Aa, is een groot langwerpig vierkant gebouw, met veel laenen en / tuinen omringd, hebbende een aengenaeme gelegenheid bij / wei- bouw, en veen- landen, heide en bosch; is door mij en / C.P. in den jaere 1732 uitgetekend.
- Dikningen is weleer een adelijk Klooster of Stift geweest / rijk van goederen en Landerijen, welke nog heden door een / bezonderen ontfanger gebeurd worden; is niet verre van / Meppel, bij de Wijk aen de Regge geleegeen; Men zier er / nog een gedeelte van 't Klooster, thans tot een woonhuis / bequaem gemaekt, een oude voorpoort en de ruine der kerke / met eenen spitsen toren, gelijk zulks door mij en C.P. in 't / jaer 1732. na 't leven aldaer uitgetekend is.
- Eelderwolde in det dingspil Nordeveld, omtrent het / Hoorendiep.
- Echten in het dingspil Dieveren, twee uren / van Meppel, bij de groote Egter Veenen gelegen, is een / ruim vierkant gebouw, met wijdstreckende hoven, dreeven / en kreupelbosjen omringd; de heeft een breed voorhof met / twee vleugelen, waer van de eene in den jaere 1732, wanneer / dit huis door mij en C.P. uitgetekend wierdt, tot een oeffenplaets / der Gods-dienst bequaem gemaekt stont te wenden; zijnde / de oude Echter kerk vervallen.
- Emmen twee uren N.O. van Kovorden, alwaer / men een ouden Zaelhof ziet, zegt Picardt, Antiqui Drenth: p 154¹⁴.
- Entinge was wel eer een oud huis te Dwingeloo; bezijden / 't huis te Batinge; welkers heer, Entinge over eenige jaeren / geheel heeft doen afbreeken.
- Goezinge is bij Ruinen gelegen.
- Havikshorst een oud adelijk huis aen de Regge / tussen Dikninge en Meppe, in zwaer geboomte hei- en veenland / gelegen; door mij en C.P. in den jaere 1732 uitgetekend.
- Helle niet verre van Roon en Peize, bij de Wulven/ schans.
- Hoogesmilde wel vijf uren boven Steenwijk bij / de Smilder Veenen.
- Kinkhorst is eene sterkte geweest bij Meppel, die / in den jaere 1536. den 2 December door George Schenk / ingenomen wierdt.
- Klinke ter tussen Oosterhesselte en Sleen N.O. / van Kovorden.
- Kovorden
- Mepsche mooglijk dus na zijnen bezitter genoemd legt / in 't dingspil Nordeveld bij Eelde.
- Nienhove is bij Ruinen gelegen, maer is vernietigd.
- Oldenhove anders genaemd het huis te Ruinen; een quar/ tier ure van 't gemakelijke dorp Ruinen, 't geen eene vrije / heerlijkheid is, aen den weg naer Meppel; in zwaere Eikbos/ schaedje gelegen; is in de jaere 1732. door mij en C.P. uitgetekend.
- Oldermeule aen het Hoorendiep een uur gaens / van Assen.
- Oosterbroek in het dingspil van Nordeveld / twee uren van Groningen, bij de Punt, zijnde twee / herbergen bij den anderen op den Drentsen en Ommelander / bodem gelegen; door een water gescheiden; alwaer de aengenaemen en / belommerde wandelwegen; 't fraei uitzicht; en smaekelijke / watervisch, hier in overvloed voor de hand; de Goningsche / inwoonders dikwils bij zomerdagen, uitlokken.
- Oosterbuurt is eene buurschap in 't Ooster van Meppel / niet wijd van 't huis Havikshorst; daer staat een klein / modern Slot, door C.P. in den jaere 1732 uitgetekend.
unus de Comitibus Stierumanis hanc axeem sibi in Domicirium / elegit; Maritus cuidam chirurgi Piorkeloënis filice, hui quaei / in locum remotum, otab aulicorum et Familice contemptu alienum / se cum Amica Urore conticlet; et ibi tranquillam et quietam / vitam degit.
- Peise in het dingspil Nordeveld, twee uren van Groningen / bij het dorp Peise.

- Ripperda   bij het dorp Peise, is misschien 't zelve / als 't huis te Peise.
- Roon of Roden in het dingspil Nordeveld bij het dorp / Roon niet verre van de Leecke gelegen.
- Robrugge   niet verre van Havelte, omtrent de / Havelter Aa tussen Steenwijk en Ruijnen.
- Sijgersterborg in het dingspil Nordeveld ruim / twee uren van de stad Groningen bij het dorp Eelde; heeft zijnen / naem van het oud adelijk geslacht Sijgerd bekomen.
- Tedema   of Tema, bij het Slot Nienoort op de landschei/ ding van Drenth en de Ommelanden, drie uren van / Groningen gelegen.
- Terhansouwe in het dingspil Nordeveld twee uren / van Groningen, tussen de dorpen Eelde en Roon.
- Vledderinge   even buiten Meppel, aen den weg naer / Ruinerwolt, in den jaere 1732. door mij uitgetekend.

Overijssel onder het drostampt van Twenthe.

- Almeloo Een fraaie onbemuurde stad, bijna in 't / midden van Twenthe; berucht om dezelfs linnenweverijen / en toeneemenden welvaart. de graeven van Rechteren, die / thans Vrijheeren dezer plaatze zijn; en er de hooge jurisdictie / voeren; 't welk, buiten hen, in geheel Overijssel, in geenen / andere Heerlijkheden of heeren plaats heeft; hebben er een / schoon Slot, meerendeels modern; in den jaere 1730. door / CP. uitgebeeld; en in ons Overijssels tekenkabinet te vinden; / welk Slot reeds lange jaeren aldaer gestaen heeft; en vast / en sterk geweest is, als blijkt uit het verdrag van den jaere 1394. / Tussen Frederik van Hekeren en Catharina van Almeloo, / echtelieden met bisschop Frederik van Blankenheim / gemaekt; uit het welke ook af te neemen is, dat almeloo / toen bewald en bevest is geweest. Tegenwoordig is dit huis / met schoone hooven, en veel cingelen en dreeven versierd, / die eene aengenaeme wandeling en vermaekelijke schaduw / verschaffen.
- Baeckenhage Een heerenhuis, tusschen Almeloo en / Delden, niet verre van de laetstgenoemde plaets, is door mij in / den jaere 1732 na 't leven uitgetekend.
- Bellinkhof niet verre van Almeloo, na den kant van / Wijrden; door mij in den jaere 1732. uitgetekend, is een oud / vervallen boerenhuis, van geheel geen aenzien; ik vond er / niet merkwaardigs, als eenige oude glaezen, getekend met / het jaertal 1616. nevens 't wapen van die van Bellink/ have, drie goude bellen op een rood; en behoort dit goed nog / aen eenen van dit geslagt en naem; in Munsterland woonende.
- Bentink tussen Niënhuis en Ootmarsen, volgens de / Kaerte van Benthem; maer ik merke uit de standplaets; dat dit / het huis Broklicham zal moeten zijn; 't welke in de gemelde Kaerte niet werd uitgedrukt, gelijk dit Bentink in tegendeel in de Overijssel/ sche kaerten niet aangewezen is, zijnde dit huis een weinig ten / noorden de buurschap Breklichamp gelegen.
- Blankenberg is een vervallen landhuis, zegt van der Houve / Handvest Chron.¹⁵ te Westerloo, onder 't Schoutampt van / Ootmarsen; ik vind den naem van Blankenberg in geene / der Overijsselsche Landkaerten; nochte ook dien van Westerloo, / doch hiermede zal hij Weerseloo, weleer een berucht Klooster / willen uitdrukken, 't welk bij na in 't midden tussen / Ootmarsen, Oldenzaal en Almeloo gelegen is.
- Bolskamp door A.M. in den jaere 1733. uitgeteekend, en / in onze Verzamelingen te vinden; is een oud heerenhuis / niet verre van Denicham en 't huis Borchbeuningen / gelegen.
- Boekholt ook wel 't hof te Boekholt, of Boekuloo / genaemd is in de Buurschap dezes naeme, evenwijdig van Delden / en Enschede gelegen; in den jaere 1730. heeft C:P. dit heeren / huis uitgetekend, en dus tot onze verzameling overgebracht.
- Beuningen, Borg, in de buurschap Beuningen niet / verre van Denikamp gelegen; 't wordt door den Baron Timan / Sloet bewoond; dog is van gering aenzien, schoon oud van grondslag, / op den welken in 't jaer 1636. een fraei vierkant gebouw gestigt / wierd, 't geen in den jaere 1709; de reden is mij onbewust, tot / den gronde toe afgebrooken is, blijvende niets dan een gedeelte / der stallinge, en 't bouwhuis; gelijk A.M. zulks in den jaere / 1733. na 't leven, en 't afgebrooken huis uit een schilderij, daer / ter plaetse afgetekend heeft.
- Breklikamp of Breklichave; ook door A.M. in 't boven/ gemelde jaer uitgetekend; zie voor op Bentink.
- Beverveurde op de uiterste grenzen van Overijssel in 't graefschap / Zutphen tussen Diepenheim en Borkeloo, door mij in den jaere 1732 / uitgetekend; is een slegt leemen boerenhuis, ten deele met eenen / breeden maer ruig begroeiden graft omvangen.
- Diepenheim een groot vlek, ruim een uur ten zuiden / de stad Ghoor; zeer berucht in de geschiedboeken ten tijde der / Utrechtse biskoppen; placht onder zijne eigene vrijheeren te staen, / die dikwils met den naem van graeven voorkomen, tot dat / Bisschop Johan van Diest in den jaere 1331, deze heerlijkheid, / somtijds een Graefschap genoemd, tot des Stichts behoef aenkoft, / en 't er inlijfde, stellende hij, en voorts zijne Nafvolgers aldaer / bijzonderen Casteleinen, om den burg, die er stont te bewaren en / de inwoonders te berechten. Waer van elders breeder.
Dat oude slot; door tijdverloop en oorlog, die het zelve menigmael / onder andere Heeren en in verval bragten, thans geheel vernie/ tigd zijnde, ziet men er heden een pragtig modern hof; door / den Drossaerd van Twente bewoond; met eenen ruimen voorhof, / schoone tuinen en dreeven, door mij en C.P. in den jaere 1732. /afgebeeld; men ziet van agteren tegen 't huis aen, een hoogen / heuvel; mogelijk uit de puin en aerde van 't oude huis bestaende.
- Diepenheim een vervallen landhuis te Westerloo, 't / Weerseloo zal zijn; volgens van de Houves Handvest-kronijk¹⁶.
- Dublink niet verre van Delden, noordwaerts, bij de buurschap / Azeloo aen een beekje.
- Essink is eene buurschap tussen Rijssen en Goor; alwaer / het adelijk huis Elzen gelegen is.
- Esschede is eene Havezate te Tubbergen, tussen de steden / Almeloo en Ootmarsen.
- Elzen in de buurschap Essink, tussen Rijssen / en Goor; bovengemeld.
- Enschede eene Stad op de grenzen van Munster; schijnt / voor deezen een kasteel gehad te hebben, want biskop Rudolf / van Diephout verpand A^o 1437 geheel Twente met NB. het / kasteel van Enschede aen Johan van Welvelde

Evenloo	tussen Oldenzael en Denicamp.
Eversberg	een zeer oud huis, alwaar somtijds landdagen / gehouden werden, is aen de rivier de Regge, tussen Rijssen / en Hellendoorn gelegen.
Ghoor	een zeer oude plaets, waarvan de geschiedboeken / veel gewag maeken; had wel eer zijn eigene graeven, magtige / Heeren; maer is naderhand aen de biskoppen van Utrecht / geraekt, die er een groot hof hadden, 't geen nu ten eenemaal / weg is; wordende nu 't huis Hekeren 't huis te Ghoor genoemd.
Grimbergen	een adelijk Landhuis bij Rijssen, op den weg / naer Wijrden, is door C.P. in den Jaere 1730. uitgetekend.
Graes	in de buurschap Azeloo, bij 't huis Dublink, tussen / Delden en Almelo.
Grootenhuis	westelijk van Oldenzael aen den weg naar / Almelo en Borne.
Hachmeule	is gelegen tussen Ghoor en Enschede.
Hekeren	een vast vierkant gebouw, met een zeskantig / torentje, aen 't Noord Oosten van de Stad Ghoor gelegen; is in den / jaere 1732. door mij en C.P. na 't leeven afgeschetst. 't heeft breede / gragten, en beneden dikke muuren; 't word ook wel 't huis te / Ghoor genoemd; of nu hier voormaels het oude bisschops-hof / gestaen hebbe, en dit huis op deszelfs grondslagen geboud zij, is / mij niet gebleeken; dan heeft wel eenigen schijn van de Waerheid / en mogelijk heeft men, als meer gebeurt, den naem van / Hekeren aen dit Slot gegeven, naer bezitteren uit dit edel / geslagt, in Overijssel en Gelderland alom nog huden bekend / en beroemd.
Hengeloo	een huis bij het dorp dezès naame / tusschen Delden en Almelo.
Herinkhave	of Herinkhof is niet wijd van / het Clooster Albergen tusschen Almelo en Ootmarsen / gelegen.
Hertshuis	ook, en gemeenlijk, Harseveld genoemd / is gelegen tussen Denecamp en Lage aen de Dinkel-stroom.
Heuw	als een adelijk huis in de Handvestkronijk ¹⁷ / gemeld, zonder aanwijzing waer 't gelegen is.
Hooikink	niet verre van Weeselo tussen Delden / en Ootmarsen.
Holten	tussen Deventer en Almelo; zie beneden / op Waerdenburg.
Hulsbeeke	te Markel, bijna tussen Diepenheim / en Almelo.
Kennade	is volgens vand ⁿ . Houve ¹⁸ , een adelijk huis / onder 't Schoutampt van Ootmarsen.
Kollendoorn	niet verre van Hardenberg; heeft verscheide / Leengoederen, Leenkamer; onder 't zelve behooren verscheide / Catersteden, Erven, Bosschen, Veenen en Veenslagen; is in den jaere 1731. openbaer te koop geveild.
Markvelde	is eene adelijke Havezate; mogelijk in / de buurschap Markvelde op de grenzen van Zutfen, bijna / tussen Ghoor en Haeksbergen.
Nijenhuis	bij Diepenheim, door mij en C.P. in de jaere 1732 / uitgetekend.
Noortdeuningens tweesins	op de grenzen van 't Bentheimse / tussen Denicham en Noorthoorn, door A.M. in de jaere / 1733. afgeschetst.
Oldenhof	bij het dorp Markel, niet verre van Ghoor.
Oldemole	een sierlijk huis in zwaer geboomte, door C.P. / in den jaere 1730 na 't leven afgebeeld, en in onze verzamelingen / te beschouwen, is tusschen Delden en Enschede gelegen, niet / verre van het huis te Boekholt.
Olidam	een vervallen huis bij Ghoor agter 't huis te / Wechdam.
Oosterhof	een deftig heerenhuis nabij Rijssen.
Ootmarsen	heeft een oud heerenhuis, door C.P. in den / jaere 1730 uitgetekend; behoorde voordeezèn aen 't Capittel te / Munster, dog is door de Staeten genaderd, zie Moonens deventer / chronijk op 't jaer 1636 ¹⁹ .
Pekkendam	een oud heerenhuis bij diepenheim; heeft / een begroeiden diepen graft en veel ruigte, houtgewas, en / vruchtbogaerden rondom zich; is door mij en C.P. in den jaere 1732 / uitgetekend.
Rijssen	een vlek aen de Regge, is van weinig aenzien en / vermogen, maer heeft een heerenhuis.
Saesveld	van ouds Satersloo genaemd, is een oud grof / gebouw; door C.P. in den jare 1731. afgeschetst, tussen / Almelo en Oldenzael.
Scherpenzeel	een gemakelijke havezate, op den kant / van een beekje, even buiten Ghoor aen den weg na Markel / gelegen, is door mij in den jaere 1732. uitgetekend.

- Singrave Bij Denecamp, een modern gebouw door / C.P. in den jaere 1731. uitgetekend.
- Stuivelaer of Stouvelaer nabij Goor aan den weg na / Markel, en den Herickerberg gelegen, door mij in den jaere 1732 / uitgetekend.
- Twikkeloo een zeer aenzienlijk slot, even buiten Delden, / van oude jaeren reeds vermaerd, zijnde de edelen van Twikkeloo / onder de oudste en magtigste heeren van dit gewest beroemd / geweest; 't slot behoort nu aen eenen graaf van Wassenaer / die het met veel hoven en bloemtuinen versierd en 't huis zelve / in luisterrijken staet gebragt heeft; onze verzameling is verrijkt met / twee naeukeurige aftekingen van dit deftig huis in den / jaere 1730. door C.P. na 't leven gedaen.
- Veenebrugge in de Overijsselsche kaerte als eene / schans uitgedrukt, legt ruim een half uur gaens zuidoostwaerds / van Hardenberg, aen de Hardenberger Heide; is van ouds eene / sterkte geweest, tot beveiliging der omliggende landen; alwaer / de Bisschoppen van Utrecht eenen kastelein aenstelden / als onder anderen te zien is op 't jaer 1500. wanneer Bisk: Fred: / van Baden, dit Casteleinschap, door de Heeren van Uiter/ wijk, ten tijde van zijnen Voorzaet, als amptlieden bediend, / aen Jacob van Uiterwijk tot een Erfkasteleinschap schonk. / zie Moonen Chron. v. Deventer²⁰.
- Waerdenburg anders genoemd het huis te Holten, / is gelegen bij het dorp Holten, tussen Deventer en Rijssen. / zie Moonens Devent: chron. op de jaeren 1401. en 1447²¹.
- Weechelo gemeenlijk Wechel, eene buurschap even buiten / Deventer alwaer een heerenhuis staet of gestaen heeft; van 't / welke onder anderen Moonen Devent: Chron: aldus A°. 1540²². / is de hof te Weecheloo van de Keizerlijke Majesteit aen de / Stad Deventer voor 1200. goudgulden verpand.
- Weemseloo of Weemsel, tusschen Almelo en Ootmarsen, / niet wijd van 't klooster Albergen, aen een beekje gelegen, in / de nabuurschap van 't huis Hoikink.
- Wegdam Weckdam, of Weekdam, een heerenhuis bij Ghoor / in den jaere 1732. door mij na 't leven afgetekend.
- Weldam een treffelijk gesticht, in ruime gragten, boomrijke / dreeven, en vruchtbare tuinen gelegen, tussen Ghoor en Diepenhem, / is door mij en C.P. in den jaere 1732. uitgetekend, behoorende / toenmaels aen den baron van Ripperda.
- Weleveld een oud ruim Slot, tusschen Almelo en Oldenzael, / door C.P. in de jaere 1730 na 't leven afgebeeld; en in onze / verzamelingen te beschouwen.
- Weggestapele eene plaets bij Bathmen, alwaer een / Steenen Slot heeft gestaen volgens G. Dumbar Besch. van Deventer²³. / dit behoort onder Salland.
- Wermeloo of Warmeloo, een oud adelijk huis bij Diepenheim / door C.P. en mij in de jaere 1732. uitgetekend.
- Westervlier een adelijk huis, tussen Diepenheim en / Borkeloo, aen de Schipbeek, en de grenspaelen van Zutphen.

Overijssel onder het drostamt van Vollenhove.

Benthuis

Bonkenhave op den weg van Vollenhove na Wanneperveen; / bij 't vervallen klooster 's Jans camp, door mij in den jaere 1729. uitgetekend.

Eeze noordwaerts van Steenwijk op de grenzen van / Friesland.

Kanneveld

Oldehof een oud adelijk huis even buiten Vollenhove / omtrent den Zeedijk.

Oldehuis te Vollenhove. Een zeer oud zwaer gebouw, zie / op Vollenhove.